

Zondag 15 februari 2026
zesde na Epifanie

*Lezing uit het eerste testament: Deuteronomium
30,15-20*

*Lied: 'Deze woorden' (t. Huub Oosterhuis, m. Tom
Löwenthal; Zangen van Zoeken en Zien 584)*

Evangelielezing: Matteüs 5,17-26

*Lied: 'Dat woord, waarin ons richting werd gegeven' –
lied 325*

Overweging

Straks zullen we een lied zingen waarin woorden van Aurelius Augustinus staan. Lied 266. We zullen zingen: 'ken ons hart, zo onrustig, vol van zichzelf is het verblind, totdat het rust in U weer vindt.' 'Onrustig is mijn hart, totdat het rust vindt in U,' schreef Augustinus – kerkvader die leefde in de vierde en vijfde eeuw.

Waar komt die onrust vandaan? Nou, zegt Augustinus, we zijn geschapen naar Gods beeld. Zolang wij buiten God willen bestaan, zal er onrust in ons zijn. Die onrust is het verlangen om één te worden met God, naar wie we geschapen zijn. Maar we beseffen vaak niet dat dáár onze innerlijke onrust vandaan komt. Eindeloos zijn we aan het zoeken naar vervulling van het verlangen. In macht. In bezit. In genot zoals vakanties en feesten. Het helpt alleen niets. Het verlangen komt telkens terug. Pas wanneer we ons realiseren dat we *God* zoeken, kunnen we toegroeien naar vervulling van het verlangen. 'Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal ik jullie rust geven,' zegt Jezus (Matteüs 11,28). Pas wanneer we een relatie met God aangaan zullen we rust vinden. Wanneer we gaan leven vanuit het besef dat God altijd aanwezig is – in onszelf. In de ander. In alles en allen om ons heen. En wanneer we niet anders meer kunnen en willen dan in ons leven God waarmaken.

Deuteronomium spreekt zelfs van een keuze tussen leven en dood. God liefhebben en zijn weg gaan – dat is kiezen voor het leven.

Het is een geliefde gedachte van Huub Oosterhuis. Wij maken God waar in deze wereld, zegt hij. Wanneer we serieus nemen dat we zijn beelddrager zijn.

Maar hoe dan? Hoe maken we God waar, wat kunnen we doen om God waar te maken?

We zongen het. Door 'deze woorden' in je hart te prenten. Deze woorden, dat zijn de woorden van de Thora. Dat woord waarin ons richting wordt gegeven. Bind die woorden 'als een teken aan je hand, draag ze om je voorhoofd als een snoer'. Laat ze nooit meer los. Dan zul je bloeien en niet verwelken.

Nu nog die weg vinden, die weg van kiezen voor het leven. De weg van naleving van al die woorden, *zonder* dat ze een dwangbuis worden...

Het evangelie van Matteüs lijkt daar vandaag weinig bij te helpen.

Het begin kunnen we nog volgen. Jezus sluit naadloos aan bij de woorden van Deuteronomium. Alsof er geen 2000 jaar tussen zitten. De tweede Mozes, wordt hij wel genoemd. Ze zijn nog steeds actueel, die oude woorden, stelt hij. 'Ik ben niet gekomen om de Wet of de Profeten af te schaffen.' Ze hebben nog niets aan zeggingskracht ingeboet.

Maar dan komt het tweede deel van de tekst.

'Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: "Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht." En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie tegen hen "Nietsnut!" zegt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie "Dwaas!" zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan.' Dreigend klinken zijn woorden. Gaat Jezus nu niet wat te ver? Zelf is hij toch helemaal niet zo precies? Het gaat toch om het leven naar de *geest* en niet naar de *letter* van de wet?

Dat klopt natuurlijk. Als rondtrekkende rabbi is hij een van degenen die juist *niet* alle wetten letterlijk naleeft. Denk maar aan de vele verhalen over mensen die hij uitgerekend op sabbat geneest. Hij laat zien dat de sabbatwet niet bedoeld is als beperking. Hij geeft de sabbat haar oorspronkelijke

glans terug: die van een dag van heel wording en bevrijding.

Wat Jezus beoogt met zijn woorden is iets anders: dat we zelf nadenken.

Geloven is immers niet: een serie regels volgen. Toch kunnen we die vergissing makkelijk maken. Scheren we ‘waarden en normen’ niet vaak achteloos over één kam? Terwijl het om heel verschillende dingen gaat. Waarden zijn onze diepste overtuigingen. Waarden zijn onze diepe verlangens. Ons innerlijk kompas, zeg maar. Denk aan respect; eerlijkheid; zorgzaamheid; vrede.

Normen zijn regels. Ze geven aan hoe je een bepaalde waarde nastreeft. Soms kunnen onze waarden dezelfde zijn – terwijl onze normen lijnrecht tegenover elkaar staan.

Pleeg geen moord, is de regel die Jezus als voorbeeld gebruikt. Daarachter gaan waarden schuil: respect. Vrede. Die bereik je onder andere door niet te moorden. Maar er is meer voor nodig, zegt Jezus. Denk daarover na. Gehoorzaam dus *niet* klakkeloos de wet. Bedenk zelf bij wat je doet en zegt wat de uitwerking kan zijn op de ander. Verplaats de regels van buiten naar binnen, zegt hij. Bedenk wat je bereiken wilt. Is dat vrede? Is dat respect voor de ander?

Jezus waarschuwt: wie de ander wegzet als ‘nietsnut’, zet een proces in gang dat vrede en respect genadeloos verbrandt.

Wat is er precies nodig? Welk gedrag? Welke woorden?

Laten we allereerst loskomen van het tweetal ‘waarden en normen’ – het tweetal dat we zo makkelijk in één adem uitspreken. We zijn veel meer gebaat bij andere tweetallen. Zoals ‘waarden – en verantwoordelijkheid’. Of ‘waarden – en creativiteit’. Ik denk aan de gemeenteraadsverkiezingen. We hebben onze kiespas weer binnen. Er wordt druk vergaderd over campagnes. Misschien houd je je hart wel vast. Hoe zal het gaan in de gemeente Nijkerk? In de rest van Nederland? Voor feesten en familiebijeenkomsten geldt: wil je de sfeer goed houden, begin dan niet over politiek... Toch denk ik dat het anders kan zijn wanneer we het hebben over waarden. Waar hoop je op? Waar streef je naar? Hoe kiezen wij voor het leven?

We komen dichterbij elkaar wanneer we niet praten over onze opvattingen, maar over onze waarden. En wanneer we de vraag h  e we die waarden bereiken, voorlopig opschorten.

Hebben we dan die regels niet meer nodig? Kunnen de Tien Woorden de prullenbak in?

Nee – we hebben ze wel nodig. Het is goed ze in je hart te prenten, ze als een teken aan je hand te binden, ze om je voorhoofd te dragen als een snoer. Net zoals je als kind moet leren hoe je goed uitkijkt in het verkeer – en dat je niet zomaar de straat op mag hollen.

Maar de regels zijn niet het einddoel. Jezus schudt ze graag door elkaar. En zegt: denk er zelf over na. Laat niet de letterlijke regels je kompas zijn, maar het doel dat je bereiken wilt.

Het is als bij het maken van een gerecht. Het begint met het precies navolgen van de aanwijzingen van het recept. Zoveel gram van dit. Zoveel milliliter van dat. Dat moet ook, want anders wordt het niks. Later, als je ‘echt’ gaat koken, laat je de regels los en varieer je erop naar eigen smaak. Zo wordt het gerecht nog lekkerder.

Het is als met het spelen van een muziekstuk. Een kwartnoot is een kwartnoot. Een halve rust is een halve rust. Je volgt de partituur op de millimeter nauwkeurig. Dat moet ook, want anders leer je het niet. En dan, als het er technisch goed in zit, ga je verder kijken dan de zwarte puntjes op het papier. Dan ga je ‘echt’ muziek maken. Je begrijpt de bedoeling van de componist. Je speelt niet meer omdat het er staat. Je speelt omdat je de sfeer en de schoonheid van het stuk wilt overbrengen.

Kies voor het leven.

Jezus zegt: je hebt de partituur gevolgd – pleeg geen moord. Nu de volgende stap: kijk naar binnen. Welke waarde maakt dat jij niet moordt? Hoe maak je die waarde tot werkelijkheid in jouw leven?

Kies voor het leven – dat is middenin de wereld kiezen voor wat werkelijk leven geeft. Dat is God waar maken. En daarin, zegt Augustinus, komt al ons verlangen samen en komt onze ziel tot rust.

Muziek

Lied: ‘Die ons schiep’ – lied 266

